

Handläggare: Gunilla Schedin
Telefon: 508 09 277

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd

Jobbstimulans i ekonomiskt bistånd m.m. - remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Christina Rapp Lundahl
stadsdelsdirektör

Siw Lideståhl
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bl.a. Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av förslag till vissa ändringar i socialtjänstlagen. Bl.a. föreslås att den som innebär att den som beviljas ekonomiskt bistånd, under vissa förutsättningar, har rätt till bistånd beräknat med utgångspunkt från 75 procent av eventuell arbetsinkomst, s.k. jobbstimulans. Vidare föreslås att socialnämndens möjlighet att anvisa praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet utökas till att omfatta alla som uppbär ekonomiskt bistånd.

Förvaltningen är i allt väsentligt positiv till förslagen men anser att det behövs vissa klargöranden när det gäller frågan om jobbstimulans.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bl.a. Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av en promemoria från socialdepartementet med förslag till ändringar i socialtjänstlagen vad gäller rätten till ekonomiskt bistånd och socialnämndens möjligheter att begära att personer som uppbär ekonomiskt bistånd ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet.

Nämndernas yttrande ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 10 september 2012.

Promemorian omfattar drygt 90 sidor. Till detta tjänsteutlåtande bifogas endast promemorians innehållsförteckning, förord och huvudsakliga innehåll. Den som vill ta del av promemorian i sin helhet kan kontakta nämndens sekreterare Maria Svedberg på telefon 508 09 014 eller via e-post maria.svedberg@stockholm.se. Promemorian finns även tillgänglig via nedanstående länk:
<http://regeringen.se/content/1/c6/19/67/14/eaff4045.pdf>

Ärendet

Enligt socialtjänstlagen har den som inte själv kan tillgodose sina behov, eller få dem tillgodosedda på annat sätt, rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning (försörjningsstöd) och sin livsföring i övrigt. Kostnaderna för ekonomiskt bistånd, inklusive introduktionsersättning till invandrare, uppgick år 2011 till drygt 11 miljarder. Antalet personer med ekonomiskt bistånd uppgick samma år till drygt 400 000.

Ekonomiskt bistånd är välfärdssystemets yttersta skyddsnät och tanken är att biståndet ska ges tillfälligtvis vid korta perioder av problem med att klara sin försörjning. Biståndet har dock alltmer kommit att bli ett långvarigt stöd och andelen personer som fått ekonomiskt bistånd i minst 10 månader under ett kalenderår har ökat från 17 procent år 1990 till 39 procent år 2011.

Det sätt på vilket rätten till ekonomiskt bistånd är reglerad innebär att alla former av inkomst som den biståndsberättigade har reducerar biståndet krona för krona, d.v.s. margineffekten är 100 procent. Den som beviljas ekonomiskt bistånd är enligt socialtjänstlagen skyldig att, i den mån det är möjligt, bidra till sin egen försörjning genom eget arbete. I praktiken saknas dock ekonomiska drivkrafter att arbeta eftersom den disponibla inkomsten inte ökar så länge behovet av ekonomiskt bistånd kvarstår.

Ett av regeringens övergripande mål är att få fler personer i arbete och minska utanförskap och därmed öka förmågan till självförsörjning. Det är därför viktigt att det blir lönsamt för den som uppbär ekonomiskt bistånd att arbeta och ta tillfälliga jobb eller utöka sin arbetstid.

En förändring av beräkningsgrunden för rätten till ekonomiskt bistånd, som innebär att inte alla arbetsinkomster räknas, bedöms därför kunna stimulera den enskilde att arbeta även om inkomsten inte är tillräckligt stor för att behovet av ekonomiskt bistånd ska upphöra.

Att undanta en viss andel av arbetsinkomsten vid bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd innebär att det, för den som är beroende av ekonomiskt bistånd, alltid och oavsett arbetsinkomstens storlek lönar sig att arbeta, ta tillfälliga jobb eller utöka sin arbetstid

I promemorian föreslås att den som fått försörjningsstöd under en period av sex månader, eller om det finns särskilda skäl kortare tid, och har inkomster av anställning därefter under två år, om han eller hon har behov av sådant stöd, ska ha rätt till bistånd beräknat med utgångspunkt från 75 procent av dessa inkomster, *s.k. jobbstimulans*.

Kravet på att ha fått ekonomiskt bistånd under sex månader för att vid rätten till bistånd undanta 25 procent av inkomsten innebär att möjligheten att få bistånd inte kommer att öka. Det blir således inte fler personer som kommer att bli berättigade till bistånd på grund av den föreslagna ändringen av beräkningen av biståndet. Kommunernas kostnader bedöms däremot öka med cirka 200 miljoner per år. Enligt finansieringsprincipen ska kommunerna kompenseras för kostnadsökningen. I budgetpropositionen för 2012 har medel för detta aviserats för år 2013. De nya bestämmelserna för beräkning av ekonomiskt bistånd bör kunna träda ikraft den 1 juli 2013.

Socialstyrelsen föreslås ta fram och tillhandahålla den information som kommunerna behöver för att implementera de nya bestämmelserna för beräkning av ekonomiskt bistånd. Vidare föreslås att Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) eller annan lämplig myndighet ska få i uppdrag att utvärdera och följa upp reformen.

Den som uppbär ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet är enligt socialtjänstlagen skyldig att stå till arbetsmarknadens förfogande, vilket bl.a. innebär att delta i de aktiviteter Arbetsförmedlingen erbjuder och ta anvisat lämpligt arbete. För den som inte kunnat beredas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd och ännu inte fyllt 25 år eller av särskilda skäl är i behov av kompetenshöjande insatser kan socialnämnden begära att han eller hon ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Detsamma gäller under vissa förutsättningar för personer som studerar men som under studieuppehåll har behov av försörjningsstöd.

I promemorian föreslås att kravet på *särskilda skäl* för att begära att den som är 25 år eller äldre ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet inte längre ska gälla utan omfatta alla som får försörjningsstöd. Som skäl för detta framhålls att behovet av praktik eller andra kompetenshöjande insatser inte skiljer sig beroende på biståndstagarnas ålder och att kravet på att delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet därför inte heller bör skilja sig. Enligt förslaget ska socialnämnden samråda med Arbetsförmedlingen innan beslut fattas om att begära att den enskilde ska delta i sådan verksamhet.

Möjligheten att anvisa alla, oavsett ålder, till praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet är inte något obligatoriskt åtagande för kommunerna och aktualiserar därför inte finansieringsprincipen. Arbetsförmedlingens uppdrag när det gäller stöd till arbetslösa som får försörjningsstöd påverkas inte av förslaget.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av socialtjänstavdelningen.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är i allt väsentligt positiv till de föreslagna lagändringarna. Att människor kommer ut på arbetsmarknaden och blir självförsörjande är en av samhällets största utmaningar. Det är därför viktigt att skapa incitament som gör att det lönar sig att arbeta och även ta tillfälliga arbeten eller utöka sin arbetstid, trots att behovet av ekonomiskt bistånd kvarstår. Att arbeta ger inte bara erfarenhet utan kan också ge den enskilde referenser som ökar möjligheten att mera permanent komma ut på arbetsmarknaden.

Kostnaderna för ekonomiskt bistånd på Norrmalm uppgick år 2011 till 27,8 mnkr inklusive kostnad för handläggning. Under första halvåret i år har i genomsnitt 247 hushåll per månad beviljats ekonomiskt bistånd. De senaste åren har kostnaderna för ekonomiskt bistånd överstigit budgeterade nivåer.

Som framgår av förslaget kan socialtjänsten frångå kravet på att den enskilde haft ekonomiskt bistånd under sex månader, eller om det finns *särskilda skäl* kortare tid, för att vid beräkningen av biståndet få undanta 25 procent av eventuella inkomster.

I förslaget till införande av jobbstimulans ges endast ett exempel på vad som skulle kunna vara särskilda skäl. Det är viktigt att inför implementering av den s.k. jobbstimulansen klargöra vilka omständigheter som är att betrakta som särskilda skäl. Det finns annars stor risk för olika bedömningar.

Av förslaget framgår inte vad som händer om personer med behov av ekonomiskt bistånd och arbetsinkomst flyttar till annan kommun. Även i detta fall behövs det ett klargörande. Är det först efter att personen haft ekonomiskt bistånd från en och samma kommun under sex månader som man vid beräkningen av det ekonomiska biståndet ska undanta 25 procent av inkomsten?

Barnfamiljer med låga inkomster och personer under 28 år kan ha rätt till bostadsbidrag. Bidraget är inkomstbaserat. I de fall ekonomiskt bistånd beviljas med hänsyn tagen till 75 procent av inkomsten finns det en risk för att bostadsbidraget sänks, vilket i sin tur kan medföra ett ökat behov av ekonomiskt bistånd och därmed ökade kostnader.

Det kommer sannolikt att finns personer, som efter att i två år haft arbetsinkomst och därmed beviljats ekonomiskt bistånd inom ramen för jobbstimulansen men som av olika skäl inte lyckats få högre lön. Detta innebär återigen en försämrad ekonomi, vilket kan vara svårt för den enskilde att förstå eftersom förhållandena är oförändrade. Det är därför viktigt att den enskilde är väl införstådd med under vilka förutsättningar han eller hon beviljas bistånd.

Förvaltningen vill framhålla vikten av en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av vilka effekter införandet av en jobbstimulans får, t.ex. vad gäller antalet biståndsmottagare, tiden för bidragsberoende och kommunernas kostnader.

Som framgår av förslaget kommer införandet en jobbstimulans främst att ha betydelse för personer som står relativt nära arbetsmarknaden, dvs. de som har arbetsförmåga men trots detta inte lyckats få ett arbete med tillräcklig inkomst för att vara självförsörjande.

En förhållandevis stor andel av dem som uppbär ekonomiskt bistånd står dock långt från arbetsmarknaden. Vad gäller Norrmalm bedöms drygt hälften av dem som har behov av ekonomiskt bistånd tillhöra den gruppen. Som framgår av promemorian finns idag personer med långvarigt behov av försörjningsstöd i alla åldersgrupper. Förvaltningen stödjer förslaget om att socialnämnden ska kunna begära att alla som får försörjningsstöd, oavsett ålder, ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet.

Bilaga

Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet m.m. Innehållsförteckning, förord och promemorians huvudsakliga innehåll.